

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

REPORTS OF THE IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE "A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES"

м. Харків, 21–22 жовтня 2021 р.

Харків
2021

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р філос. наук, професор

Бакланов О. М. – д-р хім. наук, професор

Близнюк Л. М. – канд. філол. наук, доцент

Ватуля Г. Л. – д-р техн. наук, професор

Вельш В. – габілітований д-р філос. наук, професор

Даніліян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О. А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С. О. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Петрушов В. М. – д-р філос. наук, професор

Соломніков І. В. – канд. екон. наук, ст. викладач

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 9 від 22.09.2021 р.)

Л 93 Людина, суспільство, комунікативні технології : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. 21–22 жовтня 2021р. / відп. за випуск Н. В. Алексєєнко. Харків : ДІСА ПЛЮС, 2021. 340 с.
ISBN 978-617-7927-79-1

УДК 740+656+338

Друкується в авторській редакції

ISBN 978-617-7927-79-1

© Авторський колектив, 2021

ПЕТРУШЕНКО В.Л., д. філос. н., професор,
Львівська православна богословська академія
ПЕТРУШЕНКО О.П., д. філос. н., доцент,
Львівський медичний інститут

Львів, Україна

ЛЮДИНА КОМУНІКАТИВНА ТА ЗАГРОЗИ РУЙНУВАННЯ СФЕРИ ЛЮДСЬКОЇ ПРИВАТНОСТІ

Не секрет, що термін комунікація набув сьогодні значення якщо й не універсальної категорії, то принаймні категорії соціальної філософії і соціальних наук. Плоди та результати комунікації можна бачити, що називається, неозброєним оком: по суті справи, все автоматизоване та роботизоване виробництво, майже повністю сфери документоведення та обліку, банківська справа, сфери регулювання руху транспорту і, за умов пандемії, сфера освіти, культурних і політичних заходів відбуваються на основі інформаційних систем, що в цілому являють собою «семіосферу», комунікативну за самою своєю природою.

Що стосується людини, то тут також не треба довго шукати прикладів: в наш час доволі багато представників різних професій та напрямів людської діяльності працюють дистанційно, у мережах комунікації. Не важко організувати й контакти із колегами із віддалених країн, що до ери сучасної комунікації були доволі проблематичними. Не секрет, що занурення суспільства в комунікативні технології мають не лише позитивні сторони, а й негативні: сьогодні існує такий різновид психічного відхилення, що називається «комп'ютерною залежністю», доволі поширеним є таке зване «кліпове мислення», відчувається й певне взаємне відчуження між людьми, домінування візуалістики щодо текстових повідомлень і змістів. Все це змінює людину і змінює людство, із комунікативних спілкувань якимось непомітно випаровуються душевність, чутливість, сердечність та інші позитивні психологічні складові звичайного людського спілкування. Проте ми не будемо нагромаджувати приклади неприємних наслідків того, що людина все більше і відчутніше стає людиною комунікативною, а звернемо увагу на те, про що поки що майже не згадується – про руйнування сфери людської приватності. Десь у близькому до цього ракурсі ведуть мову про ситуації тотального контролю за людиною, і це, на наш погляд, є одним із проявів зазначеної нами проблеми, але тим справа не вичерпується. Почнемо із того, що більш-менш активна присутність людини у комунікативних мережах вимагає від неї надання своїх

персональних даних, подальше використання яких людиною вже не контролюється. Через такі дані можна отримувати не лише доступ до якихось особистих документів, а й зазирати у приватне життя людини та в її приватні, навіть інтимні стосунки. Доступність різного роду інформації у форматах фото та відео може настільки захоплювати людину, що вона може втратити інтерес не лише до читання (відповідно, й думання), а й до, наприклад, контактів із реальними живими людьми, до відвідувань театрів, музеїв та ін. До певної міри руйнується й приватність в галузі професійної діяльності: мало того, що й тут людина опиняється відкритою для різних інформаційних крадіжок і втручань, її чим далі, тим більше стандартизують. Наприклад, за реальних умов сучасної вищої освіти практично знищена така важлива складова викладацької діяльності, як педагогічна майстерність: по-перше, за умов перекладання більшості академічних годин навчальних дисциплін на самостійну роботу залишається настільки незначна кількість очних аудиторних занять, що викладач мимоволі постає передавачем уривчастої та урізаної інформації, а, по друге, весь час зростаюча кількість різноманітних звітних та регулятивних форм і документів перетворюють його фактично на додаток до інформаційних мереж. Душевні, довірливі відносини із студентами або виключаються, або переносяться за межі освіти, де панує все та ж інформаційна незахищеність. Цікаво, що й наукова творчість також стандартизується до такого ступеня, що науковець тепер більше стурбований дотриманням різноманітних форматів та атрибутів публікації, ніж її змістом, а вже про прояви особистісних стилю, мови, формату публікацій мова взагалі не йде.

Чим зумовлене таке прагнення – зруйнувати, усунути геть ту захисну оболонку людської особистості, що називається сферою приватності? – На наш погляд, причин є кілька: тут спрацювають і особливості комунікації на основі інформаційних технологій, оскільки тепер майже автоматично знання, особистісний життєвий досвід, навіть сфера людських переживань ототожнюються із інформацією, для якої названі важливі складові людського життя постають зайвими. Має значення й те, що запровадження нових виробничих технологій вимагає від людини бути більшою мірою функціонером, ніж неповторною індивідуальністю. Проте вирішальним чинником такого стану справ постає тотальне панування в сучасному цивілізованому світі ідеології успішності та прибутковості: сучасних так званих ділових людей не влаштовує тривала дистанція поступового розвитку своїх справ, вони бажають мати шалені прибутки, і то миттєво. Переведення оцінки дій людини у фінансові одиниці вимагає від апарату чиновників мати зручні

способи такої оцінки, а такими не можуть бути індивідуалізовані нюанси дій і поведінки людей. Чиновник не може вникнути в сутність таких проявів людини, проте легко може фіксувати будь-які відхилення від стандартів. Але ж ті самі індивідуалізовані нюанси провів людини і складають її приватність, її неповторність та, врешті, виправдовують її присутності в цьому світі. Куди веде така тенденція? – До усунення людини як людини із сфери соціальної життєдіяльності, до гібридизації людини, до запровадження трангуманістичних технологій, до постлюдини. На наш погляд, є два напрями людської інтелектуальної діяльності, що здатні протистояти таким тенденціям: це філософія і релігія. Можна було би додати мистецтво, але й воно в наш час все більше схильне піддаватись тиску зазначеної тенденції, що, наприклад, яскраво демонструють зміни, внесені в умови участі кінофільмів в конкурсах на премію Оскар.

ПЕТРУШЕНКО О.П., *д. філос. н., доцент,*

Львівський медичний інститут

Львів, Україна

СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ І СПІЛКУВАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ХАРАКТЕР МОВИ І МОВЛЕННЯ

Сучасна вітчизняна тенденція щодо наукової термінології передбачає вживання та використання перекладених з англійської термінів, які дозволяють звернути увагу та з'ясувати деякі смислові відмінності між певними інтелектуальними процесами сучасності. В українській літературній мові для позначення мовного контакту між людьми існує термін «спілкування». Проте широковживаний зараз термін «комунікація» фіксує, на нашу думку, специфічний характер мовного зв'язку. Даний термін походить від латинського *communis* – спільний, та передбачає процес обміну інформацією між двома або більше особами, спілкування за допомогою вербальних та невербальних засобів з метою передавання та одержання інформації. У текстах, що присвячені проблемі комунікації, терміни «комунікація» та «спілкування» часто вживаються як синоніми, проте очевидно, що вони не рівноцінні.

Спілкування є широким поняттям, воно на нашу думку ближче до англійського *intercourse*. Це поняття передбачає багатоманітні глибинні, персоніфіковані зв'язки у межах спільноти та суспільства, включення окремої

ЗМІСТ

Привітальна промова ректора Українського державного університету залізничного транспорту С. Панченка	3
Привітальна промова проректора з наукової роботи Українського державного університету залізничного транспорту Г. Ватулі	4
СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	
<i>ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ</i>	
АБАШНИК В.О. Володимир Чучмарів (1898–1978) як дослідник філософії Спінози	5
АБАШНИК У.В. Геерт Кайль та аналітична філософія в Німеччині	11
АНДРУЩЕНКО В.П. Академічна мобільність як запорука ефективності вищої освіти	15
ГРИНЬОВА Д.А. Антикітерський корабель: історія дослідження	19
ГУЖВА А.А. «Етика Авраама»: назустріч комунікативному розуму	22
ДАНІЛ'ЯН В.О. Соціально-економічні наслідки пандемії COVID-19 для українського суспільства	25
ДАНІЛ'ЯН В.О., ВОРОБІЙОВА А.А., НАГОРНА А.Є. Актуальні проблеми філософської науки в добу глобалізації	28
ДАХНІЙ А. Й. Феномен «позитивно-прекрасної людини» у сучасному світі у контексті екзистенційних мотивів романів Ф. Достоєвського	30
ЗАГОРУЛЬКО О.А. Еволюція поглядів Євгена Чикаленка щодо вирішення аграрного питання в Російській імперії	40
КОММЕДАЛ О. Johan Galtung's theory of structural violence and peaceful transformation of conflicts	45
ЛЮБИВИЙ Я.В. Рефлексія як механізм відтворення та конструювання ідентичності: цивілізаційний аспект	47
ПАВЛОВ В.І., АГУЛОВ В.В. Г.-Г. Гадамер: герменевтичний метод як «універсальний аспект філософії»	52
ПЕТРУШОВ В.М. Людвиг Вітгенштайн і його «логіко-філософський трактат» (до 100-річчя виходу у світ)	59
САБАДУХА В.О. Метафізична теорія особистості як відповідь на глобальні виклики	65

САПЕГІНА І.О. Особливості організації занять фізичною культурою у закладах вищої освіти з використанням дистанційних (цифрових) технологій	134
СИВОГРАКОВА З.А. Перцептивні особливості міжособистісної взаємодії в умовах дистанційного навчання	137
ЦИГАНОВСЬКА Н.В. Кіберспорт та кіберспортивна освіта в Україні	139
ЧАПЛИГІН О.К., СУК О.Є. Технології high-hume (до уточнення поняття)	142
ШЕПЕЛЕНКО Т.В. Електронне порт фоліо у навчанні з фізичного виховання	145
<i>МОВА ТА КОМУНІКАЦІЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ</i>	
БЛИЗНЮК Л.М. Проблема зникнення патронімів як ідентифікаторів національної ідентичності українців в умовах глобалізації сучасного суспільства	149
БЛИЗНЮК Л.М., КРАВЧЕНКО О. О. Поняття екології мовлення в умовах сучасної української комунікації	151
DANILYAN O.G., DZOBAN O.P. The problem of communication in the modern information society	154
ЗАГРІЙЧУК І. Д. Мовні стереотипи суспільної комунікації в Україні	157
НЕШКО С.І., НІКІФОРОВА Д.Ю. Лінгвосеміотичні основи перекладознавства	160
НЕШКО С.І., КРОПОТІНА Є.С. Прагматичні основи перекладу	161
ПОНОМАРЕНКО Н.В., ПОНОМАРЕНКО В. Є., СЕЛІВАНОВА А. Застосування методу «case study» під час викладання іноземної мови в університеті	162
СИВОГРАКОВА З.А., БОЖЕНКО М.О. Роль пам'яті як психічної функції в розвиткові комунікативної компетентності особистості в дорослому віці	165
ПЕТРУШЕНКО В.Л., ПЕТРУШЕНКО О.П. Людина комунікативна та загрози руйнування сфери людської приватності	167
ПЕТРУШЕНКО О.П. Соціальна комунікація і спілкування та їх вплив на характер мови і мовлення	169
СМСНОВА Л. В., АБРАМСЬКА І. Б. Актуалізація та пасивізація дієслівної лексики в кінці ХХ – на початку ХХІ століття	171
ХАРЛАМОВА О.М., КРАВЧЕНКО О.О. Мова та комунікація в інформаційному суспільстві	174

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE “A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE
TECHNOLOGIES”**

м. Харків, 21–22 жовтня 2021 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times ET.
Умов. друк. арк. 19,76. Наклад 120 прим. Замов. № 1019/9-21.

Видавництво ТОВ «ДІСА ПЛЮС»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 4047 від 15.04.2011 р.
61029, м. Харків, шосе Салтівське, буд. 154. Тел. (057) 768-03-15,
e-mail: disadruk@gmail.com

Надруковано з готових оригінал-макетів у друкарні ФОП Петров В. В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.
Запис № 2400000000106167 від 08.01.2009 р.
61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79в, к. 137, тел. (057) 778-60-34.
e-mail:bookfabrik@mail.ua